

SIMONE DE BEAUVOIR'IN ETİĞİ ÜZERİNE*

Filiz BAYOĞLU KINA**

ÖZ

Bu çalışmada Simone de Beauvoir'ın Etik'le ilgili görüşleri ele alınmıştır. De Beauvoir'a göre etik bir davranış bilimidir. İnsanın eylemlerini konu alır. Beauvoir'ın etiği, mevcut iletişim ve eylem biçimlerini sorumluluklarının bilincinde olan bireye göre ele alır. Bu anlamda Beauvoir sorumluluk sahibi bireyi özgür birey olarak görür. Ona göre etik, pratik anlamda özgürlüğü gerçekleştirmektir. Çünkü özgürlük, tüm insani değerlerin temelidir. Beauvoir, etik bir kavram olan özgürlüğü, insanın davranışlarını haklı çıkarabilecek tek hedef olarak görür. Etik, insanın ahlaki kararları kendi başına vermek durumunda olduğunu söyler. Beauvoir Belirsizlik Etiği'nde "bir insanın iyiliği, onun kendi iyiliği diye istediği şeydir"der. Beauvoir'a göre etik, bireyin kendini nasıl gerçekleştirebileceğine ilişkin yolları gösterecektir. Bu anlamda etik, insanların karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak amacıyla vardır. Ona göre etik, amacını bireyi her türlü otoriteden kurtarmakla, onu özgür kılmakla gerçekleştirir.

Anahtar Kelimeler: Simone de Beauvoir, Etik, Özgürlük, Eylem.

ON THE ETHICS OF SIMONE DE BEAUVOIR

ABSTRACT

In this work, we have taken Simone de Beauvoir's opinions concerning with ethics. According to her, ethics is a behavior science and investigates the human activities. Her ethics considers the communication and action forms with respect to an individual who is aware of his/her responsibilities. In this respect, Beauvoir accepts the individual having responsibilities as a free individual. According to Beauvoir, the ethics is to carry out the liberty practically since the liberty is the fundamental of all human values. Simone de Beauvoir considers the liberty which is a concept of ethics as an only target which is justified the human behaviors. Ethics states that human has to make the moral decisions by himself Simone de Beauvoir says "an individual knows the best for himself in her" book named The Ethics of Ambiguity. To her, ethics will show the roads to how the individual carry out himself. In this meaning, ethics exists for that the human find out solutions to the problems encountered. Ethics performs its aim by removing the human from every kind of authorities and making his/her free.

Keywords: Simone de Beauvoir, Ethics, Freedom, Action.

* Bu çalışma 2007 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalında "Simone de Beauvoir: Yaşama Sanatı Olarak Etik" adlı yüksek lisans tezinin üçüncü bölümünden türetilmiştir.

** Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Dr. Öğr. Üyesi.

Giriş

Simone de Beauvoir'ın ahlak felsefesi yazıları amaç ve stil açısından belirgin biçimde 17. ve 18. yüzyıl Fransız ahlakçılarının geleneğine bağlıdır. Anlatım; keskin, kışkırtıcı ifadeler ve özdeyişlerle, uzun olmayan felsefi analizlerle yapılır. Simone de Beauvoir etik üzerine ilk denemesi olan *Pyrrhus ve Cineas*'ta insan eyleminin genel ilkelerini ortaya koyar. İkinci ahlaki denemesi olan *Belirsizlik Etiği*'nde ise ahlaki eylemin ilkelerini ortaya koyar. Bu ilkeler "Hareket etmek gerekir mi?" "Ne yapmak gerekir?" soruları çerçevesinde şekillenmektedir. Beauvoir'ın bu iki denemesi çok sayıdaki tekrarlarla hemen hemen aynı düşünceleri dile getirmektedirler.

Pyrrhus ve Cineas

Bir gün, Pyrrhus¹ yeryüzünü almak için düşler kuruyordu.

"Önce Yunanistan'a baş eğdireceğiz diyordu.

- Ya sonra? diye Cineas sordu.

- Sonra, Afrika'ya el atacağız.

- Afrika'dan sonra?

- Asya'ya geçeceğiz; Anadolu'yu, Arabistan'ı alacağız.

- Sonra?

- Hindistan'a kadar gideceğiz.

- Peki, ondan sonra?

- Ah! dedi Pyrrhus; ondan sonra dinleneceğim!

- Niçin? diye sordu Cineas, niçin şimdiden dinlenmiyorsunuz?²

Pyrrhus ve Cineas Plutarhos³'dan alınan yukarıdaki bölümle başlar. Simone de Beauvoir, daha yirmi yaşındayken günlüğüne yazmış olduğu bir sorudan yola çıkar: Niçin? Bu soru onun ahlaki denemelerinin de odağındadır. Aslında sonunda evine dönecekse niçin uzağa gitsin? Er geç duracaksa niçin başlasın?

¹ İskender'in akrabasından. Epirus Kralı İ.Ö., 318 de doğdu, 272'de öldü. Büyük tutkuları vardı. Makedonyalı Filip'in yerini almak, dünyaya egemen olmak istiyordu. Bilge danışmanı Cineas'ın uyarılarını dinlemeyerek önce İtalya'ya saldırdı. Heraklea ve Ausculum savaşlarında Romalıları bozguna uğrattı. Fakat sonra Beneventum'da yenilerek ülkesine döndü. Argos'un alınışı sırasında, bir yaşlı kadının çatıdan başına attığı kiremitten öldü.

² Simone de Beauvoir, Denemeler, çev.Asım Bezirci, Payel Yayınları, İstanbul, 1989, s.9-10.

³ Grek tarihçi ve yazarı. 50'de Khaironeia'da doğdu, 125'te orada öldü.

Niçin boşu boşuna yorulsun? Beauvoir'ın cevabı Sartre'ın şu formülünü takip eder:

“İnsan olduğu şekilde olan basit bir şey değildir. O varolan bir sujedir, var olmak, olgunlaşmayı araştırmaktır. Verilmiş her durumu aşmak ve ona aşkın gelmektir. O halde insan varoluşu, kendisiyle geleceğe ve seçtiği amaçlara doğru atıldığı “proje” den başka bir şey değildir”⁴

Beauvoir'e göre “her şeye karşı gene de çarpar yüreğim. Ellerim uzanır, yeniden hayaller kurarım. İnsan hakikatini, burada değilse nerede bulabiliriz? Demek ki düşünüp taşınmak, ince eleyip sık dokumak bile atılımdaki kendiliğindenliği önleyemiyor”⁵ Beauvoir yukarıdaki diyalog için şöyle demektedir: “Gerçi düşüncesi bilgece gibidir, ama bana göre Cineas değil, eylemci insan örneği, savaşçı kral haklıdır.” Eylemek kaçınılmaz olduğuna göre o zaman yapılacak şey eylemin koşullarını belirlemek oluyor bunun için de Beauvoir işe eleme yaparak başlıyor. Çalışmasının en büyük kısmı, çıkmazlara işaret etmekten ibarettir.

“Falanca kadın pabuçları su çektiği için küplere biner. Ona desem ki: ‘Varsın çeksin’ ne önemi var? Çin’in kuytu köşelerinde açlıktan ölen milyonlarca insanı düşünün bir kez! Öfkeyle karşılık verir bana. Çin’dekilerden bana ne! der. Ben yırtık pabucumu düşünürüm ancak. Ama bakarsınız, filanca kadın da öncekinin tersine, Çin’deki kıtlığın üzüntüsüyle ağlar. Desem ki ona: Size ne bundan? Siz aç değilsiniz ya? Hınçla süzer beni: “Burada benim mutluluğumun sözü mü olur!” diye karşı çıkar bana. Bunlardan hangisinin doğru söylediğini nereden bilmeli?”⁶

İnsan için ölçü hangisi? İnsan hangi amaçların peşine düşmeli? Yaşamının büyük bir bölümünde Beauvoir, kişinin kendisine ya da başkalarına karşı ahlaki sorumluluklarının ne olduğu ya da olması gerektiği sorunu ile ilgilenmiştir. İlk çalışmalarından olan bu denemesinde, ahlaki sorumluluk sorununa, uzun zaman önce Sartre'ın da denediği biçimde varoluşçu bir açıdan yaklaşır. İkinci Dünya Savaşı'nın karanlığından bir çıkış yolu arayan Fransa'da olumlu tepkiler alan bu kitap, savaşın motifleri ve savaşın varoluşsal boyutlarına ilişkin bir sorgulamadır.⁷ Yaşamın ve eylemin anlamı nedir? sorusu ne Tanrının buyruklarına ne de soyut bir insanlığın kurtuluşuna bakılarak yanıtlanabilir. Beauvoir'ın savunduğu tanrıtanımaz varoluşçuluk, anlam vermenin ve deneyüstüçülüğün bu her iki olasılığını da reddeder. “Yani insanın her tasarısı, saçma görünür. İçten gelen her “istiyorum” a daima alaycı bir “Ya sonra?” “Değer

⁴ Roger Reneaux, Egzistansiyalizm Üzerine Dersler, çev. Murtaza Korlaelçi, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri, 1994, s.93.

⁵ Beauvoir, Denemeler, s.12.

⁶ Beauvoir, Denemeler, s.13.

⁷ Muhsin Yılmaz, “Simone de Beauvoir”, Felsefe Ansiklopedisi Cilt 2 içinde, Editör: Ahmet Cevizci, Etik Yay., İstanbul, 2004,s.217.

mi?”, “Ne için?”⁸ Ve diğerlerinin başına gelen her mutsuzluğa “*Bana ne bundan? Tüm bunlar beni ilgilendirmiyor?*”⁹ diye bir tepki yanıt olabilir. Ama buna rağmen Simone de Beauvoir’e göre insanın, uyuşuk bir kayıtsızlık ya da egoist zevkler içinde kaybolmasını önleyen bir şey vardır. Bu da insan olmasıdır.

“*Eğer ben yalnızca bir nesne olsaydım, gerçekten beni hiçbir şey ilgilendirmezdi. Nesnelere ölü varlığı ayrılmışlık ve yalnızlıktır. Nesnelere sadece kendilerine yansıma, basit gerçeklik ve içkinlikler. Buna karşın insan, Ben’in başkasına doğru tasarımıdır, bir deneyüstüdür.*”¹⁰

Pyrrhus ve Cineas, Beauvoir’ın Sartre’ın *Varlık ve Hiçlik*’i ile diyalog içinde yazılmıştır. Nesnel bir dünyaya eklenmiş bireysel özgürlük çerçevesi, Sartre’ın kendinde-varlık ile kendisi-için varlık arasındaki çatışma anlayışına yakın bir temadır. De Beauvoir’ın, özgür özneye ilişkin çözümlemesinin Sartre’dan farkı, dünyadaki diğer özgür öznelere de ahlaki sorumluluk çerçevesi içinde yer vermesidir. Buna göre dış dünya bize genellikle, ezici ve nesnel bir gerçeklik olarak görünse de, diğer taraftan öteki olanda bizim asıl özgürlüğümüz olarak ortaya çıkar. Bir Tanrı’nın olmaması durumunda ahlaklılığın teminatı, bireyin ahlaki eylemi üzerinden başkalarıyla bir bağ kurmak üzere var olmasıdır. Bu bağ ise, kendi bireyselliğimizin özgürlüğünü cesaretlendirmenin yanında, dünyaya, kendi özgürlüğümüzü ifade edecek biçimde aktif bir yönelimi gerektirir. İnsan olmak, kendi doğal aşkınlığımız ile verili dünyadan kopmayı içerdiğinden, pasif olmak Sartre’ın deyişiyle kötü niyetliliklerdir.¹¹ Ama insanın aşkınlığı, kendi dışında hiç kimse tarafından garanti edilemez. İnsan yalnızca davranışı ile aşkınlığını, yani varlığını gerçekleştirir. Bu denemesinin temel özdeyişlerinden biri şöyledir: “*Tamamen bana ait olan tek gerçek, benim yaptığımıdır.*”¹²

De Beauvoir, insanın kendi dışında herhangi bir hakikat ya da anlam arayışını değerli bulmaz. Bunun yerine, belirli değerler yüklediği kendi hedeflerini uygulayan kişinin kendisini gerçekleştirilebileceğine vurgu yapar. Dolayısıyla hedef, öznenin kendisinin seçmiş olduğu edilgen ve mutlak dışsal değere dayalı eylemden uzaklaşmasından başka bir şey değildir. Bunun yerine eylemin amacı, kendisini gerçekleştirmeye değer bir amaç olarak sunan özgürlükle belirlenir. “*Önceden belirlenmiş, yörüngesi çizilmiş bir şey değilim ben. Seven, hareket eden, isteyen bir varlığım. Kendiliğinden bir varlık, seçen bir varlık*”¹³

⁸ Beauvoir, *Denemeler*, s.11.

⁹ A.g.e, s.13.

¹⁰ Christiane Zehl Romero, Simone De Beauvoir, çev. Canan Şöhret Dövenler, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1990, s.74-75.

¹¹ Yılmaz, a.g.e, s.218.

¹² Beauvoir, *Denemeler*, s.20.

¹³ Beauvoir, *Denemeler*, s. 19.

O, mutlak seçim özgürlüğüne olan inancını ve böyle bir özgürlüğün gerektirdiği sorumluluğu, kişinin eyleminin, dışarıdan bir kurum, bir otorite ya da bir kişi tarafından belirlenmek yerine, doğrudan kendi iradesinden kaynaklanması gerektiğini vurgulayarak ortaya koyar. Nitekim kişinin özgürlüğünden değişmez bir neden adına feragat etmesini isteyen Hegelci mutlaklık anlayışı ile Hıristiyanlığın Tanrı, insanlık ve vatan gibi anlayışlarını şiddetle eleştirir. Eğer Tanrı varlığın sonsuzluğu ve tamlığı ise, o bir şahıs değil, o değişmez ve sonsuz her şeydir ve tabii olarak mevcut olan şeyi ister. Fakat o zaman “varlığının olgunluğu insana hiçbir yer bırakmaz.” Böyle bir durumda insan, bütünüyle verilmiş, özü belirlenmiş olduğu için kendini kuramaz. Diğer taraftan mademki, olan her şeyi Tanrı istiyor, nasıl olursa olsun insan onu yapmaya mecbur kalır.

“O halde insan sadece varlığın yüzeyinde ilgisiz bir arazdir. O, yeryüzünde çölde kaybolmuş bir kâşif gibidir, Sağa, sola isteyeceği yere gidebilir. Ama hiçbir yere gidemeyecek ve kum izlerini örtecektir. Eğer davranışlarına anlam vermek isterse bunun için şahıssız, ilgisiz ve tamamlanmış Tanrı'ya değil, kendine başvurması gerekecektir”¹⁴ (Reneaux 1994, s.94) diyerek bireyin varoluşuna dikkat çeker. Özgürlüğü yadsıyan ya da özgürlükten feragat edilmesini gerektiren her dünya görüşü, bireyin varoluşsal önemini çarpıtarak tahrip eder.

Beauvoir'ın düşünceleri, belli bir özgürlük kavramıyla kenetlenmiş bireyselci bir temele dayanır. Özgürlük Tanrının verdiği bir şey değildir. İnsanın her gün kendisi için yeniden savaşmak zorunda olduğu bir olanaktır. İnsan var olduğuna göre onun kendisini sürekli olarak yeniden yapması gerekir. Onun eylemleri daima bir amaca doğru hareket eder. Bu amaç özgürlüktür.¹⁵ (Rullmann 1998, s.176). Aşkınlık, özgürlük ve oluş gibi Sartreci motifleri kullanmasına karşın Beauvoir, soruşturmasını farklı bir boyuta taşır. Sartre gibi o da insanın öznelliğinin esas itibarıyla doğal eylemleri aracılığıyla verili olandan bağını kopardığı bir hiçlikten başka bir şey olmadığına inanır. Sartre gibi Beauvoir da, insan varlığının, değişmez biçimde içine fırlatıldığı olgusal durumları (kültürel, tarihsel, kişisel, vb.) aşan eylemlere yönelmiş olduğuna inanır. Kendi fikirlerinin ve el yazmalarının pek çoğu Sartre ile olan felsefi diyaloglarında ortaya çıkmış olsa da, Beauvoir'ın *Pyrrhus ve Cineas*'taki amacı, Sartre'inkinden farklılık gösterir. En önemlisi o, bu eserinde Sartre'ın *Varlık ve Hiçlik*'te yalnızca değindiği bir proje olan bir etik geliştirir.¹⁶

Pyrrhus ve Cineas, yalnızca Sartre'dan değil onun yanında Hegel'den, Heidegger'den, Spinoza'dan, Voltaire'den, Nietzsche'den ve Kierkegaard'dan da

¹⁴ Reneaux, a.g.e., s.94.

¹⁵ Marit Rullmann, Kadın Filozoflar II, çev. Tomris Mengüşoğlu Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998, s.176.

¹⁶ Shannon Mussett, Simone de Beauvoir [Internet Encyclopedia of Philosophy] <https://www.iep.utm.edu/beauvoir>

temalar içeren bir çalışmadır. Ancak Beauvoir bu filozofların hayranı olduğu kadar, onları eleştirmekten de geri durmaz. Örneğin, Hegel'i, bitimsiz Mutlak peşinde bireyi feda ettiği ahlaki olmayan bir ilerleme idesine beslediği inançtan dolayı eleştirir. Heidegger'i de, kendileri, bizzat yaşamın amaçları olmaktan öte, ölüme yönelmişlikleri zorunluluk olmayan eylemlerin gerekliliği fikrine zarar veren ölüme-yönelmişliğe yaptığı vurgu nedeniyle eleştirmektedir.¹⁷ İnsan yaşamı, sonu nedeniyle anlam kazanmaz. Heidegger'in "uzaklığın özü" olan insan kavramından yola çıkan Simone de Beauvoir ona burada karşı çıkarak şöyle der: "*İnsan ölmek için var değildir. İnsan vardı, nedensiz, amaçsız... İnsan varlığı tasarılar biçiminde mevcuttur, ama bu tasarılar ölüme doğru değil, belli amaçlara doğrudur, insan avlanır, balık tutar, araçlar yapar, kitaplar yazar. Bunlar eğlence, kaçış değil, var olmaya giden hareketlerdir. Bütün bunları insan var olmak için yapar*"¹⁸

İnsanın varlığı planlı davranma yetisinde, görevi ise kendi olanaklarının gerçekleştirilmesindedir. Tabii burada ne risk ne de başarısızlık önlenemez, ortaya hala cevapsız bir soru çıkmaktadır: İnsanın seçebileceği tüm hedefler eşit değerli midir? Simone de Beauvoir bunu şu cümleyle yanıtlar: "*Özgürlük, tüm insani değerlerin temeli, insanın davranışlarını haklı çıkarılabilecek tek hedeftir*"¹⁹ Ahlak için olumlu dayanaklar bulmaya çalışarak "*Bir eylem, kendinin ve başkalarının özgürlüğünü kurtarmayı hedef alıyorsa iyidir*" der. Buda Sartre'nin söylediği gibi doğasından özgür ve ne özellikte olursa olsun şartları aşabilecek olan insana daha geniş seçim ve aşkınlık olanakları vermek, yani onu düşünsel, ekonomik ve politik olarak onu özgür bırakmaktır.

Yalnızca kendi durumunu düzeltmek ve özgür olmak yeterli değildir, başkalarının da iyi durumda olması gerekir. Kişinin başkalarıyla durumunu şu şekilde ifade etmektedir:

*"Çağrılarımın boşlukta yitmemesi için, yanımda beni duyacak, anlayacak kimselerin bulunması gerekir. İnsanlar benimle aynı düzeyde olmalıdır...Bunun için bana yardım etmelerine ve aşma sırasında kendimi korumama elverişli bir özgürlükleri olmalıdır."*²⁰

Simone de Beauvoir burada konan prensiplere, yaşamında kararlılıkla uyacak ve başkalarının zor durumda olmaları karşısında onları kendi çabalarının ana amacı yapacaktır. Bir varoluşçu etik kurmak amacıyla Beauvoir, kişinin başkaları karşısındaki durumunu örneklerle ortaya koyar.

¹⁷ Yılmaz, a.g.e, s.218.

¹⁸ Beauvoir, Denemeler, s.73.

¹⁹ Romero, a.g.e, s.76.

²⁰ Beauvoir, Denemeler, s.128.

“Bir çocuk gördüm, ağlıyordu. Çünkü evlerinin kapıcısının oğlu ölmüştü. Anababası önce bıraktılar ağlasın, sonra sıkıldılar bundan. ‘Niye ağlıyorsun?’ dediler. ‘Senin kardeşin değil ki o!’ Çocuk gözyaşlarını sildi. Korkunç bir şey öğrenmişti. Demek ki, yabancı bir çocuk için ağlamak gereksizdi! Peki, ama kardeşi için niye ağlayacaktı?”²¹ Bir diğerinde: “1940 Eylülünde, evinden dışarı çıkmayan bir küçük-burjuva, koltuğuna gömülmüş soruyordu: ‘Değişen ne var yeryüzünde? İnsanlar gene aynı pırzolayı yiyorlar!’ Değişmeler hep dışta: Öyleyse ne diye ilgilenmeli onlarla, yok yere tatlı canını üzmesi?”²²

Ancak insan diğer taraftan da ahlaki olarak başkalarına zarar vermekten men edilmiştir. Hatta varoluşçu felsefenin problemlerinden biri de, başkalarına yardım konusunda tarafsız kalmakla en azından sessiz kalma arasında bir tercih yapılıp yapılamayacağı sorunsalıdır. Probleme göre özgürlük adeta kaçınılmazdır. Dahası Beauvoir, başkalarının özgürlüğünü cesaretlendirmekten kaçınırken, onların ahlaki taleplerine karşı da davranmış olduğumuzu öne sürer. Eylemlerimiz ötekiler olmaksızın yararsız ve saçma kalacaklardır. Ancak kendileri de özgür olan ötekiler ile birlikte eylemlerimiz sonuca ulaşmakta ve sonlu kendiliklerimiz ile şimdinin sınırlarını aşarak geleceğe taşınmaktadırlar. Yaşamsal eylemlerimiz, eylemimizi kabul ya da reddetmeyi seçme hakkına sahip öteki özgürlükleri de gerekli kılmaktadır. Sonlu ve sınırlı oluşumuz ile birlikte eylemlerimize referans oluşturabilecek mutlaklıklar olmadığından eylemlerimizi belirli bir risk ve belirsizlik ortamında yürütmekteyiz. İşte de tam da bu noktanın bize, olası bir etiğin olabilirliğinin kapılarını açan nokta olduğuna inanmaktadır.

Sonuç olarak eyleme dayanan ve pratik bir sorun olarak özgürlük Beauvoir gibi bir varoluşçu için son derece önemlidir. Çünkü varoluşçulara göre insanlar temel olarak kişisel anlamda kim olacaklarına karar verme özgürlüğüyle tanımlanmaktadır. Özgürlük, eylem için zaruri bir koşul olmanın mantıksal statüsüne sahiptir. Eylemde bulunmak şu ya da bu şekilde bilinçli ve maksatlı olarak eylemde bulunmakla eşdeğerdir. Eylem bizim, durumun gerçekte olduğundan daha farklı olabileceğini yani verili olan durum için bir alternatif söz konusu olduğunu gördüğümüzü ve bizim bu muhtemel alternatifi belli bir takım eylemler yoluyla gerçekleştirmeyi umabileceğimizi varsayar. Bu anlamda muhtemel olan gerçek olana öncelik kazanmıştır. Muhtemel olan henüz gerçek olmayan ama eylem aracılığıyla gerçekleştirilebilecek olandır. Eğer çevremizdeki durumun şu ya da bu şekilde farklı olabileceğini görmemiş olsaydık, eylemde bulunamazdık. “Verili durumun” bu muhtemel maksatlı iptali

²¹ Beauvoir, Denemeler, s.15.

²² Beauvoir, Denemeler, s. 16.

özgürlüğe bir eylem koşulu olarak işaret eder. Böylece özgürlük, eylemi inşa eder. Bu anlamda özgürlük sayesinde eylem mümkün olur.²³

Belirsizlik Etiği

Simone de Beauvoir bu çalışmasında, daha önce *Pyrrhus ve Cineas* da ele alınan davranış ahlakını açık bir şekilde tartışmayı ve – kendi ifadeleriyle – “yalnızca varolma isteğini bir varoluş şartına dönüştürerek” bu ahlaki açıkça Sartre'nin *Varlık ve Hiçlik* bazına oturtmayı denemektedir. “*Varoluşçuluk başından beri bir çelişki ve belirsizlik felsefesi*”²⁴ demektedir. Ve bu belirsizliği Sartre'nin “*varoluşu hiçlikten ibaret olan bu varlık, yalnızca varoluş olarak dünyada gerçekleşen bu özellik*” şeklindeki insan tanımına dayandırmaktadır. İnsan, doğal bir mutlak varoluşa ulaşmaya çabalar durur ama ona ulaşması olanaksızdır. Çünkü kendisi ve dünya ile ilgili bilinci ancak ayrılma ile gerçekleşebilir. Eğer kendi içinde tam ve bütün olsaydı kendinin ve dünyanın var olduğunu bilemezdi bile.²⁵

Varoluşçuluğa temel olan insanın bu yetersizliği konusunda Simone de Beauvoir şu açıklamayı yapmaktadır.

Varlık ve Hiçlik'te tanımlanan başarısızlık büyük olasılıkla kesindir ama aynı zamanda çelişkilidir de. Sartre, insan varlık olmak için hiçlikten gelişen bir varlıktır” demektedir. “İçin” sözcüğü açık olarak bir niyeti dile getirmektedir. İnsan varlığını boşuna yok etmez. Varlık onun sayesinde kabuğundan çıkar ve bu açığa çıkmayı insan istemektedir. Varlığa sıkı sıkıya bağlı olmanın dolaysız bir biçimi vardır, bu da “varolmak istemek” değil, “var oluşu açıklamak istemek” tir.²⁶

Burada başarısızlık değil yalnızca başarı vardır. İnsanın hiçlikten yola çıkıp kendine mal ettiği bu amaç yine onunla gerçek olmaktadır. İnsan kendini dünyadan kopararak dünyaya karşı “*kendi varlığını ortaya koyar ve aynı zamanda da kendine dünyanın varlığını hissettirir. Seyrettiğim bu manzara olmak istiyorum. Bu göğün, bu sessiz suların kendilerini benden dolayı düşünmesini ve onların et ve kandan yapılma dile gelişi olmak istiyorum. Ancak onlardan uzak kalıyorum. Üzerinde kaydığım bu karla örtülü tarlayı kendime mal edemem. Bana yabancı kalıyor, ondan yoksunum. Yine de bu asla elde edemeyeceğim bir şeye ulaşma çabası bana sevinç veriyor ve onu yenilgi olarak değil, zafer olarak algılıyorum. Yani insan, Tanrı olmak için verdiği boşuna*

²³ Gunnar Skirbekk- Nils Gilje, Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi, çev. Emrullah Akbaş-Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi, İstanbul,2004,s.559-560.

²⁴ Simone de Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, by. Bernard Frechtman, Citadel Press, New York, 1976, s.9.

²⁵ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.11-12.

²⁶ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.11-12.

uğraşta insan olarak varoluşunu sağlamaktadır. Ve var olmayı amaç edindiği ölçüde başarısızlığa mahkûm olan çaba varoluşun göstergesi olarak yine geçerlilik kazanmaktadır.”²⁷

Sevinç, hedef, etkinlik, çaba gibi kelimeler insan varoluşu kavramını geliştirmek için “varlığı açığa çıkarmak” için Beauvoir’ın sık kullandığı ifadelerdir. Varoluş yalnızca, eğer insan “bu varoluşla yetinirse ve yabancı bir mutlağı tanımayı reddederse”²⁸ olasıdır. Ama bu koşullar altında bir ahlak nasıl geliştirilebilir? Dostoyevski’nin “Eğer Tanrı yoksa o zaman her şey caizdir” ifadesini hatırlatarak Beauvoir hem bu ifadeyi çürütmek hem de bu durumda ahlakın nasıl geliştirileceğini şu sözlerle ifade etmeye çalışır:

“İnsan yeryüzünde terk edilmiş olduğundan kendi davranışları mutlak yükümlülüklerdir. İnsan yabancı bir gücün yaratısı değil, kendi yaptığı olan bir dünyanın sorumluluğunu taşımaktadır. Bir Tanrı affedebilir, yok edebilir, dengeleyebilir. Ama eğer Tanrı yoksa o zaman insanlar hatalarının bedelini ödeyemez.”²⁹

En büyük, en onarılmaz hata da, *Pyrrhus ve Cineas*’ı değerlendirirken de görmüş olduğumuz gibi her şeyi anlamsız bulmaktır. “İnsan olmanın anlamlı olmasını sağlamak insanın görevidir ve başarısını ya da başarısızlığını yalnızca o algılayabilir”³⁰ İnsan Beauvoir’ın bu ifadelerine uyduğunda, kendi içindeki katı beklentilerle karşılaşır. Bu beklentilerden kaçmaya çalışılırsa – insan bunu her zaman yapabilir. Hiçbir şey önceden kararlaştırılmamıştır. Namussuzluk belli bir noktada takılıp kalmaya olanak verir, o zaman da bir “günah” işlenmiş olur. “Yalnızca varoluşçuluk, dinler gibi kötüyü göz önüne almaktadır” der. “İyi” daha önce açıklamış olduğumuz gibi, temelde insanın özgürlüğüne bağlı olduğundan, tüm “günahlar” özgürlük görevi ile ilgilidirler. Çocuksuluk, ciddiyet, nihilizm, serüvencilik, tutku tüm bunlar bir insanın özgürlüğünden kaçarak, kendi yaşamına karşı sorumluluğunu üstünden atmasına neden olabilecek davranışlardır. Bu tür davranışlar denemenin ikinci bölümünde sıklıkla çağdaş durumlara işaret edilerek daha ayrıntılı ele alınır.

Kişisel Özgürlük ve Öteki

De Beauvoir, eserinin bu bölümüne insanın kendiliğindenliğinin bir dürtüsü olarak kendi özgürlüğünü, dış dünyanın baskısı altında yaşamak durumunda kaldığı trajik durumunu ortaya koyarak başlar. İnsan varoluşunun her zaman kendi seçimi olmayan ve dolayısıyla insanın kontrolü dışında

²⁷ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.12-13.

²⁸ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.13.

²⁹ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.16.

³⁰ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.6.

kendisini empoze eden dış dünyanın verili koşullarını aşmayı amaçlayan içsel özgürlüğünün belirsizliği içinde olduğunu ileri sürer. Dolayısıyla ahlaki yaşam için bu belirsizlik durumundan kaçmak yerine onu kabul etmeliyiz.³¹ Beauvoir, varoluşumuzun olumsuzluğuna ve bundan dolayı da ön belirlenimli bir insan özü ve değer ölçütü olmadığına inanır. Ancak şunun altını çizmeye özen gösterir. İnsanın kendi özgürlüğünü gerçekleştirebilmesi, ötekilerin özgürlüğüne bağlıdır.³² De Beauvoir'ın *Pyrrhus ve Cineas*'ta ele aldığı bu tema farklı bir şekilde bu eserinde de tekrar edilir.

*“İnsanlık aldatmacasına insan üzerinde yer veren totaliter doktrinlerin aksine, bizim anlayışımıza göre ilk önce insan gelir. İnsan bizi, yalnız bir sınıfın, bir ahlakın, bir topluluğun üyesi olarak değil, birey olarak da ilgilendirir.”*³³
Devamında Beauvoir:

*“Ama özgürlük ile varoluş arasında somut bir bağlantı olduğu da unutulmamalıdır: insanın özgür olmasını istemek, varoluşun olmasını istemek demektir, varlığın varoluş sevinci içinde açığa çıkarılmasını istemek demektir.”*³⁴der.

De Beauvoir bu ifadeleriyle özgürlük ve varoluş, birey ve topluluk arasındaki bağın önemini vurgulamıştır. Dahası Beauvoir varoluşçuluğunun temel özelliğinin, özgürlük ile varoluş sevinci ve varoluş sevinci içinde de tek birey ile topluluk arasındaki bu bağın amaçlı davranışa verilen önemin bir göstergesi olduğu söylenebilir. Öte yandan Beauvoir, varoluşçu etiğin bireyin kutsallığını kabul etmesi fikrine karşın, bireyin bir toplum içinde yaşadığını ve dolayısıyla bireysel varoluşların birbirlerine bağımlı olduğu fikrini de dışlamaz. Bu anlamda son çözümlemede, her eylem ya da çaba, içinde insanların yaşadığı bir dünyada yer alabileceğinden eylemin başka insanları da etkilemesinin kaçınılmaz olduğunu öne sürer. Özgürlük kavramına, geliştirdiği etik çerçevesinde bu eserinde daha fazla yer veren Beauvoir'a göre kendi özgürlüğünün başkalarının özgürlüğünü de gerektirdiğini ancak gerçek ahlak anlayabilir. Tek başına olmak ya da başkalarını umursamaksızın davranmak özgürlük değildir. Beauvoir'ın da dediği gibi, *“hiçbir eylem, o eylemin başkaları açısından yaratacağı sonuçlar hesaba katılmaksızın değerlendirilemez.”*³⁵ Öyleyse benim eylemim şu ya da bu biçimde baskı altında tutulan başkalarının eylemlerine halel getiriyorsa, ben gerçek anlamda özgür değilimdir. Dahası, eğer ben özgür olmayanlara aktif olarak yardımda bulunmuyorsam, onlara

³¹ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.8.

³² Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.73.

³³ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.90.

³⁴ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.91.

³⁵ Yılmaz, a.g.e.,s. 221.

uygulanen baskının içindeyim demektir.³⁶ Beauvoir'ın bu düşüncesinin izlerini açık olarak kadın'a bakışında bulabiliyoruz. Bu nedenledir ki, Beauvoir *Kadın İkinci Cins* adlı eserinde kadın'ın içinde bulunduğu durumun bir tespitini yaparak, öteki diye tanımladığı kadın'ın yanında yer alır. Ayrıca, bakış açımız varoluşçu ahlakla aynıdır diyen Beauvoir, görmüş olduğumuz gibi, ahlakta hareketsizliği, pasifliği, sırf kendinde olmayı, mutlak bir yetersizlik olarak görür.

Beauvoir, her insanın hiçlik olarak tezahür eden kendi paradoksal özünü, sözcüğün tam anlamıyla yadsıyamaması problemini; yani samimiyetsizlik ve başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûm bir problem olarak tanımlamaya çalışır. Beauvoir için varoluşsal bir dönüşüm bize, aynı anda özgürlüğün ve olgusallığın yollarında içimizden geldiği gibi yaşama izni verir. Böyle bir yaşam, doğal seçimlerimizdeki özgürlüğü gerekli kılar. Ayrıca, eylemlerimizin amaç ve hedefleri asla onları seçmiş olan kişi olarak kendimizden bağımsız mutlak belirlenmişlikler olmamalıdır.³⁷ Bu manada Beauvoir özgürlüğü sınırlandırır. Özgürlük, kişinin her istediğini özgürce yapma hakkı olduğu anlamına gelmez. Aksine özgür olmak, eylemlerin seçilmiş olmasından dolayı, özgürlüğün bilinçli bir kabul olduğunu öne çıkarır. Buradan şu sonuç çıkar: Eylemlerimizin anlamı Tanrı, kilise, devlet ya da aile gibi kimi dış değer kaynaklarıyla değil, fakat var olanın kendiliğinden seçim edimi tarafından belirlenir. Her birey kendi hedefini gerçekleştirmek üzere seçim belirlemeli ve amaçlarına değişmezcesine sarılmalı ve özgürlüğün gereklerinden kaçmamalıdır. Dünyada tutacağı yeri kendi kararlaştırır insan, kendi seçer.³⁸ Böylece, ancak seçimlerimizin ağırlığı ve kendi temel ontolojik özgürlüğümüzün sonuçları ve sorumlulukları ölçüsünde ahlaki olarak eyleyebiliriz. De Beauvoir'ın da söylediği gibi, "*kişinin ahlaklı olması ile iradi bir varlık olması bir ve aynı şeydir.*"³⁹ Davranış ahlakının tanımlandığı bu eserde, kişi eylemlerinin sorumluluğunu yüklenerek hareket eder.

Bu da, şayet insan samimi ise, onun, kendisi tarafından bilinçli ve aktif olarak seçilmemiş hiçbir dışsal mutlak otoriteyi kabul etmeyeceği anlamına gelir. Beauvoir'ın bu görüşlerini desteklemek için, "*Belirsizlik Etiği*", adlı çalışması boyunca Hegel'i eleştirdiği gözlenebilir. "*Seçiş ancak nesnelere etkileyen, örseleyen bir edimle belirir: İnsanın seçtiği şey yaptığı şeydir. Çünkü tasarladığı kurduğu şeydir.*"⁴⁰ diyen Beauvoir için bu eleştiriler oldukça doğaldır. Çünkü Hegel, insanın özgürlüğünü dışsal bir mutlağın egemenliği altına

³⁶Shannon Mussett, Simone de Beauvoir [Internet Encyclopedia of Philosophy] <https://www.iep.utm.edu/beauvoir>

³⁷ Shannon Mussett, Simone de Beauvoir [Internet Encyclopedia of Philosophy] <https://www.iep.utm.edu/beauvoir>

³⁸ Beauvoir, Denemeler, s.36.

³⁹ Yılmaz, a.g.e., s.219.

⁴⁰ Beauvoir, Denemeler, s.71.

sokarak, insanların özgürlükten kaçışlarını felsefede meşrulaştırmış birisidir. Bu nedenle Hegel, Beauvoir için, kendisini gerçekleştirmesi ancak tarihin sonu gibi bir belirsizlikte mümkün olabilecek ve bunun için de sayısız bireyin acımasızca bu gerçekleşmeye feda edileceği bir “Mutlak Özne”yi kurmuş birisidir. Nitekim Hegel’in Mutlak’ı, varoluşu meydana getiren bireysel insan varlıklarını korumak yerine, onları yok eden bir soyutlamayı temsil eder. Oysa tek tek bireylerin özgürlüğünü değer olarak tanıyan bir felsefe ahlaki olabilir. De Beauvoir’ın tartışma içinde olduğu tek filozof Hegel değildir. Zira Kant, Marx, Descartes ve Sartre da bunlar arasındadır. Hegel, Kant ya da Marx’inki gibi, everensele ayrıcalık tanıyan ve tekilin küçültülmesi üzerine kurulabilen felsefeler, gerçek ahlaki sistemler olamazlar. De Beauvoir haklı olarak bu tür mutlakçı filozoflara karşı varoluşçuluğun bireysel varoluşları kendi biricik öznellikleri ve kendi eylemlerinin sorumlulukları içinde kucakladığını ileri sürer.⁴¹ Simone de Beauvoir, varoluşçu geleneğin kurucusu olarak görülen Kierkegaard ile bu geleneğin önde gelen mirasçısı Sartre’i izleyerek, insanı kendi yaşamını oluşturması ve ona anlam vermesi gereken “içsel” özden yoksun bir varolan ya da varlık olarak tanımlar. Beauvoir bu insan tanımını, Sartre’ın insanı boş bir tutku yumağı olarak değerlendiren görüşünü bütünüyle dönüştürerek ortaya koyar. Sartre’a göre, insan hem varlığın yokluğu (varlığın eksik oluşu) hem de gerçekleştirilmemiş arzular tarafından tanımlanmaktadır. Var oluşun olumlu yanına işaret ederek Sartre’ın görüşüne Heideggerci “açığa vurma” kavramını ekleyen Beauvoir’a göreyse, varlıktan yoksun insan varlığı yalnızca arzulamakla kalmayıp onu açığa da vurmaya istemektir.⁴² Beauvoir, düşünce sisteminin başından beri, özgürlüğü insanın temel ayırt edici özelliği olarak kabul eder. Aynı zamanda, insan bilincinin özgürlüğünü toplumsal ve siyasal bir gerçeklik olarak özgürlükten ayırır.

Beauvoir’ın ahlak görüşünün merkezinde yer alan düşünce, özgürlüğün birey tarafından oluşturulup yine kendisi tarafından hiç ödün vermeksizin savunulmasıdır. Öte yandan bu özgürlüğün olumlu bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için toplumun da koşulları alabildiğince kolaylaştırması gerekmektedir. Bu eserinde Beauvoir, belirlenmiş özgürlüğün karmaşıklığını göstermek için, özgürlük ile büyüyen gelişme arasındaki ilişkiyi de tartışır. Filozofların çoğu tartışmalarına, sanki yalnızca yetişkin insanlar felsefe yapabilirlermiş gibi tam gelişmiş rasyonel bir insan varlığı kabulü ile başlarlar. Oysa Beauvoir, özgürlüğün ya da iradenin süreç içinde geliştiği bir çocukluk analizini de felsefesine dâhil eder. Bu nedenle çocuğun henüz geçmiş ya da gelecekle herhangi bir bağı olmadığından ve eylemin de ancak belirli bir zaman dilimi içinde yerini bulup bulmadığı anlaşılabilirliğinden çocuk, ahlaki açıdan bir

⁴¹ Yılmaz, a.g.e., s.220.

⁴² Sarp Erk Ulaş, Felsefe Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 2002,s.183-184.

değerlendirmeye tabi tutulamaz.⁴³ Ayrıca çocuğun durumu, Beauvoir'a göre, değerlerin seçim konusu olmayıp verili durumda bulunduğu olgusunu görmemizi de sağlar. Zira herkes, ciddi olmanın en geçerli samimiyetsizlik olduğu çocukluk halini bir kez yaşamıştır.

Belirsizliğin Olumlu Yönü

Simone de Beauvoir *Belirsizlik Etiği* adlı eserinde ahlaki eylemin ilkelerini koyar demiştik. Eylem teorisi, daha saf ve hatta diyebiliriz ki daha şiddetli egoizmin etkisi altında iyice gelişmişe benzemektedir. Zira eğer hareket ediyorsam bu mevcut olmak içindir. Eğer başkasının özgürlüğünü istiyorsam bu, kendi varlığını kurmak ihtiyacım içindir. Beauvoir şöyle diyor: Egoizm veya yarar fikri süjenin en üstün gaye olarak alacağı basmakalıp bir "ben" fikri üzerine dayanır.⁴⁴ Onun ulaştığı en büyük başarılarından birisi, verili duruma dair çözümlenmeleridir. Sartre ilk dönemlerinde, kişinin içinde bulunduğu verili durumu, aşılması gereken doğal özgürlük durumu olarak tanımlar. Verili durum, her durumda aşılması gereken bir sınırlılık demektir. Oysa Beauvoir, bazı aşılması kolay olmayan, eylemi engelleyici durumlardan söz eder. Ona göre örneğin, köleler ya da çeşitli değer, davranış, kural ve tanrıların, kendilerinin özgür seçimi dışında kendilerine dikte edildiği çocuksu bir dünyada yaşayan pek çok kadın vardır. Bunların konumu kendi çabalarıyla değil fakat kendileri dışındaki kurumların ve güç odaklarının zorlaması ile belirlenir.⁴⁵ Bu insanların içinde yaşadıkları baskı ortamını aşmaları, baskının kökenleri ve sınırları bilinemediğinden düşünülemez bile. Başka bir deyişle, bu insanların durumu, dış dünyanın doğal düzenini temsil eder. Dolayısıyla, köle ve kadın kaderleri, doğa tarafından yaratıldığı biçimiyle doğallaştırılır. "*Doğa kadına: kadın ol! Demiştir. Çocuk bakımı, ev işi, analığın türlü kaygıları onlara yeter de artar*"⁴⁶ Bu anlamda da Beauvoir'ın da açıkladığı gibi, doğaya karşı konulamayacağından, baskı uygulayanlar baskıya maruz kalanları, kendi özgürlüklerine ilişkin bilgisizliklerinden yararlanarak, isyan etmelerini engelleme yoluyla, onları baskırlarlar. Beauvoir haklı olarak, baskı altında kalanların samimiyetsizlik içinde yaşadıklarını söylemenin çok da doğru olmadığını söyler. Onlar ancak, içinde buldukları koşullar çerçevesinde değerlendirilip yargılanabilirler.

Mademki insan kendi özel görüşleri doğrultusunda olan hayat tarzını belirlemede özgürdür bu, insanın nasıl olursa olsun istediği gibi hareket edebilmesi demek midir? Beauvoir ilk denemesi olan *Pyrrhus ve Cineas*'ta ele

⁴³ Yılmaz, a.g.e, s.220.

⁴⁴ Reneaux, a.g.e., s.98.

⁴⁵ Simone de Beauvoir, Kadın İkinci Cins I: Genç Kızlık Çağı, çev. Bertan Onaran, Payel Yayınları, İstanbul, 1993,s. 139.

⁴⁶ Beauvoir, Kadın İkinci Cins I, s.110.

aldığı bu konuyu bu denemesinde de tekrarlar: Asla. Tam aksine insan yeryüzünde tek başına olduğu için fiilleri kesin bağlanmalardır. O her şeyin sorumluluğunu taşır. Sadece fiillerinin değil, ayrıca kendinin ve dünyanın sorumluluğunu da. Özgürlük bizzat kendinde belli gereklilikleri de taşır: Kendinin koyduğu değerlerle isimlendirildiği için o bizzat kendi kendini emreder. Özgürlük kendi kendinin reddini kuramaz, zira kendi kendini reddedince her temelin imkânını da reddedecektir. Kısacası “*hayatını aklamayı araştıran insan her şeyden önce ve mutlak olarak bizzat kendi özgürlüğünü istemek mecburiyetindedir*”⁴⁷ Varoluşçu ahlakın temel kaidesi şöyledir: Kendi kendine ahlakı istemek, kendi kendine özgür olmayı istemek, tek ve aynı karardır.⁴⁸

Beauvoir'ın İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında kaleme aldığı bu eserinde baskı, özgürlük ve sorumluluk gibi kavram ve sorunlarla ilgilenmesi çok şaşırtıcı değildir. Kendisi sayısız bireyin feda edilmesini gerektiren, sorgulanamaz bir komutanın mutlak dava olduğuna inandırılan ve insanları suça yönelten Nazizm gibi milliyetçi hareketler içinde ciddiyetle durulması gerektiğini biliyordu.⁴⁹ Beauvoir, eserinin sonuç kısmında, varoluşçu ahlak bir individualizm midir? diye sorar. Ve devamında yanıtlar. Evet. Bu anlamda “o, bireye mutlak bir değer verir ve kendi varoluşunu kurmanın tek gücü olarak sadece bireyi tanır.” Hayır. “Birey ancak dünya ve diğer bireyler ilişkisi ile belirdiği, hürriyetini ancak diğerinin özgürlüğü arasında gerçekleştirdiği için”⁵⁰ Ayrıca bu özgürlük, ahlakı zevk anarşisine de götürmez. İnsan, eyleminin kanununu, özgürlüğün kendisinde bulur. Özgürlüğünden kaçmak değil onu yüklenmek kendisi ve başkası için baskıyı reddetmek mecburiyetindedir. Özetle Simone de Beauvoir, daha sonraları *Belirsizlik Etiği* adlı yapıtı hakkında “*çalışmalarım arasında beni en çok kızdıran budur*”⁵¹ demiştir. Bu eserden asla tam olarak tatmin olmamış olsa da, bu eseri uzun süre özgürlük, baskı ve sorumluluk sorunlarına ilişkin temel görüşlerinin toplandığı bir kaynak olarak kalmıştır.

Sonuç

Beauvoir'ın etiği, varoluşsal düşünceye, teorilerinin yaşanmış olan deneyimlere dayanması ve salt felsefi kurgu olmaması çerçevesinde şekillenir. “*Benim için bir düşünce, teorik bir şey değildir; o, yaşanır ya da teori olarak kalır ve geçerli değildir*” diyen Beauvoir'in etiği bir yaşama sanatına dönüşür. Etik,

⁴⁷ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.41.

⁴⁸ Reneaux, a.g.e., s. 100.

⁴⁹ Shannon Mussett, Simone de Beauvoir [Internet Encyclopedia of Philosophy] <https://www.iep.utm.edu/beauvoir>

⁵⁰ Beauvoir, *The Ethics of Ambiguity*, s.156.

⁵¹ Romero, a.g.e, s.91.

insanların karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak amacıyla vardır. Beauvoir etiğin bu amacını, bireyi her türlü otoriteden kurtarmakla, onu özgür kılmakla gerçekleştireceğine inanır. Çünkü ona göre eylemlerimizin anlamı, Tanrı, Kilise, devlet ya da aile gibi kimi dış değer kaynaklarıyla değil fakat var olanın kendiliğinden seçim edimi tarafından belirlenir. Beauvoir'a göre, her birey kendi projesini gerçekleştirmek üzere seçip belirlemeli ve amaçlarına değişmezcesine sarılmalı ve özgürlüğün gereklerinden kaçmamalıdır. Beauvoir'ın ahlak görüşünün merkezinde yer alan düşünce, özgürlüğün birey tarafından oluşturulup yine kendisi tarafından hiç ödün vermeksizin savunulmasıdır.

Varoluşçu etiğin özgürlük kavrayışıyla etik teorisine getirdiği yeniliği teyit eden çok önemli bir nokta da, Beauvor'ın ahlak felsefesi alanında, doğrudan doğruya kendi kendini tanımlayan ve belirleyen insandan yola çıkmasıdır. İnsanın ahlaken var olan özne, ahlaki fail ya da hakiki birey olabilmesinin yegâne yolu, bilgi ya da nesnel olgulara veya dünyaya ilişkin olarak daha fazla bilgiye sahip olmak değildir. Beauvoir'a göre, onun kendisine, kendi hayatına anlam ve ahlaki bir yapı kazandıracak uzun vadeli ilgiler geliştirme imkânı verebilen seçimlerde bulunmasıdır. Ona göre, dünyada tutacağı yeri insanın kendisi kararlaştırır, seçer. Böylece, ancak seçimlerimizin ağırlığı ve kendi temel ontolojik özgürlüğümüzün sonuçları ve sorumlulukları ölçüsünde ahlaki olarak eyleyebiliriz.

177

Yaşamının büyük bir bölümünde Beauvoir, kişinin kendisine, başkalarına ya da kurumlara karşı ahlaki sorumluluklarının ne olduğu ya da olması gerektiği sorunu ile ilgilenmiştir. De Beauvoir'in, özgür özneye ilişkin çözümlemesinin özgünlüğü, dünyadaki diğer özgür önelere de ahlaki sorumluluk çerçevesinde yer vermesidir. Ona göre, başkasının özgürlüğü, ben için bir tehdit değil, kendi özgürlüğünü gerçekleştirmenin bir gerekliliğidir. Bundan çıkan etik talep her insanın başka insanların özgürlüğü için kaygı taşımakla görevli olduğudur. Dahası Beauvoir, başkalarının özgürlüğünü cesaretlendirmekten kaçınırken, onların ahlaki taleplerine karşı da davranmış olduğumuzu öne sürer. Eylemlerimiz ötekiler olmaksızın yararsız ve saçma kalacaklardır. Ancak kendileri de özgür olan ötekiler ile birlikte eylemlerimiz sonuca ulaşır. Yaşamsal eylemlerimiz, eylemimizi kabul ya da reddetmeyi seçme hakkına sahip öteki özgürlükleri de gerekli kılar. Beauvoir'a göre, sonlu ve sınırlı oluşumuz ile birlikte, eylemlerimize referans oluşturabilecek mutlaklıklar olmadığından, eylemlerimizi belirli bir risk ve belirsizlik ortamında yürütürüz. İşte de Beauvoir tam da bu noktanın bize, olası bir etiğin olabilirliğinin kapılarını açan nokta olduğuna inanır. Ayrıca etik çerçevede baskı, özgürlük ve sorumluluk gibi kavram ve sorunlarla ilgilenen Beauvoir, bir davanın bir insana hiçbir zaman tercih edilmemesi ve amaçların her zaman araçları haklı çıkarmadığı konusunda bizi uyarır.

SIMONE DE BEAUVOIR'IN ETİĞİ ÜZERİNE
Filiz BAYOĞLU KINA

KAYNAKÇA

BEAUVOIR, Simone de, *Denemeler*, çev. Asım Bezirci, Payel Yayınları
İstanbul, 1989

BEAUVOIR, Simone de, *Kadın İkinci Cins I: Genç Kızlık Çağı*, çev. Bertan
Onaran, Payel Yayınları, İstanbul, 1993

BEAUVOIR, Simone de, *Kadın İkinci Cins II: Evlilik Çağı*, Çev. Bertan
Onaran, Payel Yayınları, İstanbul, 1993

BEAUVOIR, Simone de, *Kadın İkinci Cins III, Bağımsızlığa Doğru*, çev.
Bertan Onaran, İstanbul, Payel Yay., 1993

BEAUVOIR, Simone de; *Aşk Mektupları*, çev. Pınar Öztamur, Tülay
Evler, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2001

BEAUVOIR, Simone de, *Başkalarının Kanı*, Çev. İpek babacan, Payel
Yayınları, İstanbul, 1990

BEAUVOIR, Simone de, *Bir Genç Kızın Anıları*, Çev. Seçkin Sevgi, Payel
Yayınları, İstanbul, 2006

BEAUVOIR, Simone de, *Kadınlığının Hikâyesi*, çev. Erdoğan Tokatlı,
Payel Yayınları, İstanbul, 1997

BEAUVOIR, Simone de, *Konuk Kız*, çev. Bertan Onaran, Payel Yayınları,
İstanbul, 1989

BEAUVOIR, Simone de, *Koşulların Gücü I*, çev. Betül Onursal, Payel
Yayınları, İstanbul, 1995

BEAUVOIR, Simone de, *Koşuların Gücü II*, çev. Betül Onursal, Payel
Yayınları İstanbul, 1996

BEAUVOIR, Simone de, *Mandarinler*, çev. Lizi Behmoaras, İlkay Kurdak,
Afa Yayınları, İstanbul, 1991

BEAUVOIR, Simone de, *Sade'ı Yakmalı mı? Çev. Cemal Süreya, Yapı
Kredi Yayınları, İstanbul, 1997*

BEAUVOIR, Simone de, *Sessiz Bir Ölüm*, çev. Bilge Karasu, İletişim
Yayınları, İstanbul, 1993

BEAUVOIR, Simone de, *Yaşlılık: İlk Çağı*, çev. Osman Canberk, Eray
Canberk, Milliyet yayınları, 1970

BEAUVOIR, Simone de, *Yaşlılık, Son Çağı*, çev. M. Ali Kayabal, Milliyet
yayınları, 1970

BEAUVOIR, Simone de; *The Ethics of Ambiguity*, by. Bernard Frechtman, Citadel Press, New York, 1976

RENEAUX, Roger: *Egzistansiyalizm Üzerine Dersler*, çev. Murtaza Korlaelçi, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri, 1994

ROMERO, Christiane Zehl; *Simone De Beauvoir*, çev. Canan Şöhret Dövenler, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1990

RULLMANN, Marit, *Kadın Filozoflar II*, çev. Tomris Mengüşoğlu Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998

SKİRBEKK, Gunnar-Gilj Nils: *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, çev. Emrullah Akbaş-Şule Mutlu, Üniversite Kitabevi, İstanbul, 2004

ULAŞ, Sarp Erk: *Felsefe Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yay., Ankara, 2002

YILMAZ, Muhsin: *Simone de Beauvoir, Felsefe Ansiklopedisi Cilt 2 içinde*, Editör: Ahmet Cevizci, Etik Yay., İstanbul, 2004

INTERNET KAYNAKLARI

SIMONE DE BEAUVOIR'IN ETİĞİ ÜZERİNE
Filiz BAYOĞLU KINA